

az ötödiken mint egy pofon fülében anyja és egy
nő mondata cseng *vidd onnan a kezed mert rácsapok*
bezárkózik tesz-vesz turkál szennyes bugyik
közt higgyék fürdik megnyitja a gázcsapot

a hatodikon bármikor megjöhetnek
fekszik egy nőn akit nem ismer
gyorsan el kell élvezni most boldog vagy
nem elég hogy belémtetted mozogni is kell

a hetediken te magad légy

gipszangyalok közt gipszkrisztus néz rád s te nézed őt
gipszszoborrá dermedsz gipsz az ég még az isten is gipsz
mindegy délután van vagy délelőtt
kezdetét veszi minden pillanatban az apokalipszis
hány emeletes a ház számold meg újra ha összedőlt

Pék Zoltán

TEMETŐMŰSZAK

P. I.-nek, szeretettel

Akárhányszor olvastuk el a levelet, csak az állt benne, hogy „az önkormányzat a temetőfelügyelet és az érintett polgárok beleegyezésével megszünteti a 21. sz. temetőt”. Régi temető, mi csak így hívtuk. Mellesleg egyáltalán nem rémlett, hogy az ügyben bárki is megkérdezett volna, mire azt mondtad, hogy biztos egy kérdőív volt, amit olvasatlanul kihajítottam. Meglehet, feleltem.

Az is benne állt a levélben, hogy igény szerint kivehetjük részünket a munkából, avagy fizetünk, ám mindkét esetben legyünk kedvesek személyesen megjelenni itt és itt, ekkor és ekkor stb.

A megjelölt nap szombatra esett. Verőfényes délelőtt volt, az a dzseki nek induló, majd „egy pulóver is elég”-féle, és mi félszeg várakozással eltelve baktattunk fel a dombra. A kilátás megfogott: a város ott terült el alattunk, de a lármát és a bűzt a szél elfújta valamerre, s ettől valahogy meghitten festett még ez az otromba állat is.

A ravatalozónál gyülekeztünk, egy hajlott hátú, aggastyán viskónál, amit alighanem csak a számtalan újravakolás tartott egyben. Meglepetéssel láttuk, hogy mennyien idesereglettek; noha csoportokba verődve beszélgettek, jól ki lehetett venni az összetartozó párokat, és csakis párokat, mert senki magánzót nem találtunk, akárha az alkalom kivételessége megkívánta volna a családi tanúságtételt. Az is egyből kitudt, hogy néhány magunkhoz hasonló fiatal páron kívül mindenki a negyvenet kerülgeti, de leg-

inkább alulról. Egy sem idősebb. Igen, bólintottál, szemedben megmártva a napot, ez a nemzedékváltás.

A temetőfelügyelő papot is hozott magával. Meglehetősen komikusan festettek egymás mellett; az előbbi alacsony, köpcös, nagy mosolyú emberke, az utóbbi hórihorgas és komor. Milyen mereven tartja magát, véltém. Te feszültél meg, súgtad vissza, mint mindig, ha a szervezett hit nyomdokvonalát keresztezed. A kezed most is (örökkön-örökké) biztos gyógyírnak bizonyult.

A két újonnan érkezett láttán az eleddig egymás közt fojtott hangon beszélgető és feszélyezetten ácsorgó párok elhallgattak, és engedelmesen köréjük sereglettek. A temetőfelügyelő olyan pici volt, ládára kellett állnia, hogy mindenkihez eljusson a hangja. Elsőként üdvözölt minket, megköszönte a megjelenést, majd pár szóban összegezte az előzményeket (pénzhiány, városfejlesztés stb.). Szépen beszélt. Termetéhez képest mély volt a hangja, szinte bariton, de nem harsogott, tisztán, finom hangsúllyal artikulált. Nem tudom, a temetőhivatalnokok milyen iskolában tanulnak, de hogy a szép beszéd felvételi követelmény, az biztos.

Aztán rátért a gyakorlati tennivalókra. Az elkövetkezők pár órát vesznek igénybe, de csak „egy ütemben” célszerű végrehajtani, ezért tudni szeretné, ki az, aki maga akarja csinálni, és ki az, aki nem, mert ez esetben rögtön telefonál munkásokért, akik fizetség ellenében besegítenek. Nem a kérdés hangneme volt provokatív, hanem a szituáció. Nem volt annyi merszem, hogy feltegyem a kezem, és senki más sem tette. Talán ők komolyan gondolták. Én nem. Mi előzőleg gondosan megtanakodtuk, és arra az elhatározásra jutottunk, hogy eljövünk ugyan, de csak hogy személyesen tisztázzuk az egész megszüntetés hogyanját-mikéntjét. A döntő pillanatban azonban meghátráltam. Te pedig tudtad, hogy ez lesz, és nem segítettél.

A temetőfelügyelő elégedetten vette tudomásul az egyhangú választ, s (biztosan pszichológiai megfontolásból) meg is köszönte. Aztán arra kért minket, hogy a kerti szerszámokkal, amiket kapunk, ne menjünk egyből a sírokhoz, hanem előbb a kerítést tisztítsuk meg és szereljük le, mert „tapasztalatból” tudja, hogy jobb előbb kicsit be-melegíteni.

A szerszámokat a ravatalozóban vettük fel. Dugig volt velük, akár egy raktár, életemben nem láttam még ennyit. Minden tokoladás vagy fennakadás nélkül, párokban járultunk oda, s a temetőfelügyelő meg a pap a kezünkbe nyomott szerszámok mellé egy meleg, biztató pillantást is adott. Ényém lett az ásó, tiéd a kapa.

A kerítés szájalmasan festett, ahol egyáltalán állt, ott is csak a gaz tartotta. A halottakon kívül nem sok mindenkit akadályozott meg a ki-be mászkálásban. Belevetettük magunkat a munkába. Először a drótról fejtettük le a rácsavarodott, belenőtt indákat, bokrokat, majd a közvetlen környékét tisztítottuk meg. Amint ez megvolt, a génekbe ivódott munkamegosztás értelmében a párok felbomlottak; mi férfiak a dróthálót csavartuk össze, és az oszlopokat emeltük ki, ti nők pedig a megmaradt gacsikot semlegesítettétek egyszer s mindenkorra.

Hamar végeztünk. Egyrészt sokan is voltunk, azonkívül mindenki derekasan kivette a részét a munkából. Addig is lekötötte a figyelmünket, s nem kellett azon töprengnünk, vajon hogyan lesz ezután. Beszélni nemigen beszélünk, csak ami az efféle tevékenységhez nélkülözhetetlen: „valaki ide”, „majd én fogom” meg efféléket.

A roskatag kerítés helyén furcsa hiányérzet maradt. A felszántott földek szinte el sem ütöttek ettől a frissen feltúrt résztől. A kigyomlált gatz, a drótot meg az oszlopokat még halmokba raktuk, majd a temetőfelügyelő pihenjt vezényelt a fogósabb rész előtt.

Újra párokba verődtünk, és úgy telepedtünk le, mintha csak piknikezni jöttünk volna. Sorra előkerültek az elemőzsiás zacskók, kosarak. Feneketlen táskád mélyéről te is szendvicseket és egy termosz meleg teát varázsoltál elő. Vajon hogyhogy te tudtad és én nem? A női intuíció kemencéjében süített zsemle piros volt és ropogós.

Eleddig nem éreztem a társadalmi munka anakronisztikus, negatív zöngéjét, jegezted meg. Kiváló érzéssel tudod a legostobább megjegyzéseimet úgy visszapasszolni, olyan időzítéssel, hogy én is rádöbbenjek ostoba mivoltukra, és mégse sérődjek meg. Ami szinte kivihetetlen, az neked újra és újra sikerül. De abban nem vagyok biztos, hogy tudod-e, ezzel mennyire gazdaggá teszel. Általad szerzett bölcsességem kincstára lassan túlnő a dáriuszi méreteken.

Miután az utolsó morzsák és kortyok is biztosan leértek, a temetőfelügyelő újra maga köré gyűjtötte nyáját. Ezúttal is ládára állt, de most mintha magasabb lett volna. Most jönnek a sírkövek, mondta. Ennyit tehetünk. Örül, hogy senki nem ragaszkodott a kérdőív (ugye-ugye) hatodik pontjának cé variánsához, hiszen a legutolsó temetés is vagy negyven éve volt, és nem lenne szerencsés megpróbálni kihantolni egy ennyi ideje „nyugalomra helyezett” koporsót, nemhogy átszállítás, de még hamvasztás végett sem. Mindazonáltal a sírkövekkel is vigyázni kell. Óvatosan bánjunk a szerzőkkel, mert ezek a régi kövek egy közvetlen ütéstől könnyen elpattanhatnak. A föld nem kemény, s kis vízzel még jobban megkönnyíthetjük a „dolgunkat”. Amennyiben valaki szükségét érzi lelki támasznak, nyugodtan szóljon, a lelkész úr szívesen áll rendelkezésünkre.

Beletelt egy időbe, mire megtaláltuk a sírt. Vagy húsz éve be nem tettem ide a lábam, te pedig nem is jártál még itt. Láthatóan ezzel nem mi voltunk egyedül így. Akár egy busznyai turista, halkán csacsogva, mutogatva sétafikáltunk sorról sorra, betűzgettük a többnyire épp hogy olvasható feliratokat. Néhányan szerencsére tudták, hol keressenek, aztán mi többiek kizárásos alapon folytattuk.

A nagyiek sírját a domb tetején találtuk meg. Innen már nem látszott a város, csupán egy-két kémény meg a vízbe dobott kő után hullámszerűen szétfutó dombok. (Ez a hely nekem is megfelelne, szaladt ki a számon – egy pillantással helyzetettél.) A dupla sírhoz egyetlen kőkereszt tartozott, mintegy ötven centi magas, szélei csorbák. Leguggoltál, és végigsimitottad a zöldre színeződött követ, mire a mohásodásnak indult pára dalra fakadt, és egy, csak a számodra érthető hangrendszerben előadta azt a végtelen történetet, amely mindenki másnak csak egy műgonddal felvett családnév volt és a két évszám. A nagy koncentrációban még a szád is mozgott. Csillogó szemmel néztél fel rám. Azt gondolhattad, íme egy újabb láncszem az életemből, én meg azt, hogy túlontúl rozsdás.

Munkához láttunk, ahogy mindenki. A sírt már jócskán ledolgozta az idő (ó, a betontemetkezés előtti őidők!), alig vált el a gyalogúttól, mégsem léptünk rá. Egymást kerülgetve forgolódtunk a keskeny, hepehupás csapáson, igyekeztük úgy megásni az árkot, hogy minél kevesebbet abajgassuk magát a sírkövet. Amúgy a föld tényleg puha volt, porhanyós; jól haladtunk. Csak nagy néha pillantottunk fel, s ilyenkor azt láttuk, hogy mindenki hasonlóképp belefeledkezve munkálkodik, de a kerítés esetében eljátszott állfigyelmet ezúttal igazi váltotta fel. Nem volt mitől félni, s erre rá is ébredtünk. A maga különlegességében is hétköznapi munka volt, és ennek a paradoxonnak köszönhetően lassan lekerültek a kiskabátok, pulóverek, és a feltűrt ingujjak alól elővilanó tél-sápadt karok pőresége sem keltett megütözést senkiben.

Meghökkenve fedeztem fel (miután te kiszúrtad), hogy a temetőfelügyelő velünk együtt dolgozik, a legfelső sorban udvarolt körül egy követ. Végül is a temetőfelügyelőknek is lehetnek halottaik, miért is ne. Ő volt az egyetlen, aki magában csinálta, bár nem volt egyedül: a pap jótállt fölötte. Langgaléta természetével most úgy magaslott a domb fölé, akár egy, a vízszintes szárától megfosztott kereszt; szája mozgott, egyfolytában beszélt a temetőfelügyelőhöz, de közben tekintete ide-oda vándorolt, ha netán valakinek egyszerre szüksége támadna egyházi támaszra. Valószínűleg csak ő nem tudta, hogy erre már vajmi kevés az esély. Vagy talán tudta, csak kötötte a liturgikus fejelem.

A temetőfelügyelő mindenestre csak félszavakkal segítette a szóaradat zavartalan folyamát. A kis ember fürgén, felesleges mozdulatok nélkül dolgozott, ásott, kapált, s kézzel is besegített önmagának. Élénk ugrándo-zása a pap mozdulatlanságának hátterre előtt úgy hatott, mint egy külön madár násztánca.

A sírkő félméteres fönti részéhez, mint kiderült, még jó harminc-negyven centis alsó tartozott, elvégre szilárdan kellett állnia az idők viharát. Együtt es erővel emeltük ki, te meg én, aztán hely hiányában a sírhantra fektettük. Csak most, hogy megálltunk, éreztem, mennyire elfáradtam. A nap közben delelőre ért, szabályosan meleg lett, és a munka is fűtött. Csorgott a hátamon az izzadság, s a te arcod is pipacsba borult.

Az utolsó lépcsőfokhoz érkeztünk. Annak ellenére, hogy egyedül dolgozott, a temetőfelügyelő is tartotta a tempót. Leporolta a tenyerét, s körbenézett, hogy meggyőződjön, mindenki végzett. Most nem volt mire állnia, de a lyukak, a torz sírhalmok és a földön heverő kereszték kusza geometriájában a tér is mintha másképp görbült volna. Mindenki mindent látott.

A sírköveket teherautóval szállítjuk el, mondta, ám ide az sajnos nem tud felkapatni. Nekünk kell lecipelnünk a köveket a temetődomb alján futó útig, ahol már vár ránk a teherautó. Ezek a régi kövek egyáltalán nem nehezek, két ember könnyedén elbírja. Amire inkább vigyáznunk kell, intett óva a temetőfelügyelő, nehogy túl meg-lóduljunk és elbotoljunk a meredek lejtőn. Mivel pedig ilyen sokan vagyunk, a leg-célszerűbb, ha a szélről kezdve, soronként indulunk, hogy ne akadályozzuk egymást.

Így tettünk. Némelyik kereszt egészen kicsi volt, mégis mindenki maradt párban. Előttünk folyamatosan üresedett a terep, földhányások és lábnyomok zúrzavara maradt vissza. Ránk került a sor. Kissé aggódalmasan fogtam meg a kő földes végét, de megnyugtattál, hogy bírod, hát elindultunk. A néhai legszélső sort elhagyva már beláttam a domb teljes görbületét. Messze lent egy autó szélvédőjén csillant meg a nap. Az előttünk haladóknak nyílegyenes sora egyenletes léptekkel bandukolt a lent vergődő árnyas út felé, s mi felzárkóztunk mögéjük. A város megszeppenten hunyorgott a vakító kék ég alatt, amelyen a nap, akár a jó pásztor, mosollyal a szája szögletében figyelt minket, a lábánál pedig egy álmos felhő-puli szuszogott.

SZENTJÁNOSBOGARAK AZ ÜVEGBEN

Eszternek

Barátnőm barátja rám hagyta az álmait. A szóban forgó lány nem úgy a barátnőm, neki a fickó viszont úgy volt a barátja. Egyetlenegyszer találkoztam vele, egy partin. Akkor már vagy két éve jártak, s barátnőm úgy érezte, megérett az idő összeismertetésünkre.

A fazon idősebb volt, mint a jelenlevők összesen. És hangosabb. Kezet nyújtott. Azt a kezet, amellyel azt a női testet bitorolta, amit én még csak meg sem érinthettem. Bemutatkozás helyett azt mondta: „Az életem egy csömör. Meg akarok halni.” „Csak rajta”, mondtam neki.

Nem tudtam, hogy így tudok hatni az emberekre.

Két héttel később barátnőm holtan talált rá a fürdőkádban. Úgy lebegett a vízben, mint egy szörnyszülött és kiközösített medúza. De nem vízbefúlásról volt szó. Megivott valami lúgot, ami szétmarta a beleit. Még a száján is kijött valami zöldes váladék. Nem az agya, az fix.

Pár napra rá aztán barátnőm telefonált, hogy megtalálták a végrendeletet, és én is benne vagyok. Hagyott rám valamit, mint „írópalántára”. Ez ám a szemétség: ha valaki meghal, annyira pofátlan lehet, amennyire csak bír, nem lehet neki nemet mondani.

Egy dobozról volt szó. A kamrában állt időtlen idők óta, állította barátnőm. Fogalma sem volt, mi lehet benne. Első ránézésre ártalmatlannak látszott: bazi nagy papírdoboz, talán egy hűtőé, minden felirat nélkül. Úgy álltunk előtte, mint két felavatásra váró terrorista. „Vajon mi lehet benne?”, találgatta barátnőm. „Talán egy másik döglött medúza”, szaladt ki a számon. Ezzel elértem, amit akartam. Barátnőm bögve a szobájába rohant, becsapta az ajtót, és én magamra maradtam. Nem megsérteni akartam, hanem megögni. Ki tudja, miféle szörnyűségek lapulnak odabent ugrásra készen.

Ahogy kibontottam, először azt hittem, mégiscsak igazam volt a tartalmát illetően. De aztán megértettem, hogy csak a por az. A dobozban nem volt döglött medúza. Füzetek voltak benne. Több száz, az általános iskolában használt vonalas füzet.

Belelapoztam az egyikbe. Naplónak látszott: egyoldalas vagy annál rövidebb bejegyzések, gondosan dátumozva. Aztán ahogy forgattam, észrevettem, hogy sok helyen az időpont is fel van tüntetve, s hogy az mindig hajnali. Álmodások voltak.

A legelső füzet tizenöt évvel azelőttől származott. A legutolsó az előző hétről. Tizenöt év minden álmát leírta. Persze volt olyan nap, amikor nem álmodott, viszont találtam olyat is, amikor egy éjjel háromszor ébredt föl, és három különböző álmot vetett papírra. Igazi álmogyáros volt.

Elmondtam a barátnőmnek, miről van szó. Nem tudott hová lenni. Sejtelve sem volt erről. Első ránézésre jó pár álom róla szólt, de ezt nem siettem a tudomására hozni. Meglepetésemre ragaszkodott hozzá, hogy elvigyem a dobozt. „Mit csináljak egy másik ember álmaival?”, ellenkeztem. „Írd meg őket.” „De még a magaméit sem tudom.” Hiába minden.

Kis lakásom atmoszférájának nem tett valami jót a doboz. Először az ablak alá tettem, merthogy ott volt egyedül hely, de egy idő múlva azt kellett tapasztalnom, hogy a szoba egyre sötétebb. Míntha sugárzott volna a dobozból valami, ami lassan megtöl-

tötte a szobát. Ekkor átcipeltem a másik szobába, a belső sarokba, de ott meg a virágok kezdték el megadni magukat.

Ráadásul, már ha ilyesmi egyáltalán lehetséges, még rosszabbul aludtam. Folyton fölriadtam, füleltem: mintha léptek alatt recsegett volna a padló. Ez az üldözési mánia olyannyira elhatalmasodott rajtam, hogy egyik éjjel muszáj volt fölkelnem és ellenőrizni a dolgot. A lakásban persze nem volt egy lélek sem, de valami a dobozhoz húzott. Úgy világított felém a sarokból, akár egy barna, fültől fülíg vigyor.

Egyszerre azon kaptam magam, hogy kinyitom, és kiveszek egy füzetet. Az elsőt. Olvasni kezdtem. Előlről.

Így kezdődött. Újraálmodom az álmait. Hangosan olvasok, és egy befőttesüvegbe beszélek. Ha végére érek egy álomnak, a befőttesüvegben megjelenik egy fényfolt. Apró, mint egy szentjánosbogár, és mindig más-más színű. Úgy száz fér egy üvegbe. Amikor megtelik az üveg, rácsavarom a tetejét; noha a bogarak a legcsekélyebb érdeklődést sem mutatják a külvilág iránt, jobb a békesség. Aztán fogom az üveget, és a kamrába viszem a polcon sorakozó társai mellé.

A válságot átvészelandő barátnőm tömérdek munkát vállalt. Rengeteget éjszakázott meg nappalozott. Mivel gyönyörű lány, elkerülhetetlenül felbukkantak a kopók (vérszagra gyűl), s neki csak választania kellett. Egy darabig húzódozott, aztán kegyeibe fogadott valakit. Aki újra csak nem én lettem. Láthatóan jól elvannak, és én örülök ennek (tehetek mást?). Már találkoztam is a kiválasztottal, és minden fanyalgásom ellenére el kell ismernem, hogy jó választásnak tűnik. Szimpatikus, van pénze meg jó állása. És okos. Még nem mondta, hogy az élete egy csömör, és meg akar halni.

Barátnőm hébe-hóba megkérdezi: „Hasznát veszed az álmoknak?” Ilyenkor azt felelem: „Igen, hasznát”, és neki ennyi elég is. Én meg nem untatom a részletekkel.

Azzal, hogy egy jó darabig nincs gondom az esti olvasmányra. Hogy az utóbbi időben meglehetősen jól alszom. Hogy a kamrám fényárban úszik a szaporodó befőttesüvegektől, amikben testetlen fénypöttyök lebegnek. Hogy estéknént előveszek egyet, leteszem az asztalra, és állam tenyerembe hajtva figyelem, ahogy mozognak: ide és oda és föl és le. Mígnem összeállnak egy arccá. Barátnőm rám mosolyog az üvegből, és azt mondja, szeret. Hajfűrtjei kibomlanak, akár a táguló galaxisok. Hát ezt is megértem. Sajnos szentjánosbogár arcképének szókinccse kimerül ebben az egy mondatban, ezért egy ideig még bámulom, majd összerázom az üveget, az univerzumot, az időt, vissza a Nagy Bummig.

És kezdődik minden előlről.